

UČEBNÉ OSNOVY

Názov predmetu	Tvorivé čítanie
Vzdelávacia oblasť	Jazyk a komunikácia
Ročník	1. – 4.roč.
Názov ŠVP	Štátny vzdelávací program 1. stupňa základnej školy v Slovenskej republike
Názov ŠkVP	Škola pre každého, škola pre všetkých
Stupeň vzdelania	ISCED 1
Forma štúdia	denná
Vyučovacia jazyk	slovenský

Rozsah vyučovania predmetu					
Ročník		1.	2.	3.	4.
Hodinová dotácia	týždenne				
	ročne	33			

1. Charakteristika predmetu

Čítanie je jednou zo zložiek slovenského jazyka. Svojou kvalitou podmieňuje výučbu vo všetkých predmetoch. Čítanie, okrem iných komponentov, má estetickú povahu, ktorá pomáha rozvíjať osobnosť človeka. Ak sa žiak naučí čítať plynule, správne a s porozumením, naučí sa aj pochopiť a prežiť text. Takže predmetom Tvorivé čítanie chceme obohatiť a rozšíriť predmet Slovenský jazyk a literatúra poznávaním a prácou s detskou literatúrou slovenských autorov, detskými časopismi, pracovnými listami a prezentáciami. Čítanie kníh a detských časopisov na 1. stupni ZŠ vytvára nový priestor na motiváciu a aktivizáciu žiakov v čítaní s porozumením – čítaní podporujúcom kognitívny, nonkognitívny (afektívny) a psychomotorický rozvoj ich osobností. Rozmanité druhové a žánrové literárne formy sa môžu stať zábavným, lákavým i pútavým čítaním pre žiakov, oživujúce recepciu klasických šlabikárových textov, podnecujúce ich subjektívne prežívanie, pôsobiace na hodnotovú (estetickú) orientáciu žiakov i na vzájomnú komunikáciu medzi nimi. Využitie kníh a detského časopisu vo výchovno-vzdelávacom procese má dôležitú a významnú funkciu: vytvára netradičný a vždy „v novom šate“ podnetný priestor na uplatnenie pre nadaných a talentovaných, ale i pre slabšie prospievajúcich žiakov s originálnym tvorivým potenciálom.

V predmete Tvorivé čítanie môžeme využívať rozmanité literárne diela, samozrejme s prihliadnutím na ich umeleckú kvalitu. Využívame ich sporadicky alebo systematicky, prostredníctvom nich vytvárame nový priestor na motiváciu a aktivizáciu žiakov, pri tvorbe problémových a kreatívnych úloh alebo ako priestor primárne určený na prežívanie žiakov, ich city a hodnotovú orientáciu, estetické pôsobenie i na komunikáciu i na rozvoj čitateľskej gramotnosti. Proces súčasnej tvorivo-humanistickej výchovy na hodinách literárnej komunikácie na 1. stupni ZŠ, teda i na predmete Tvorivé čítanie, „mení vzťah medzi učiteľom a žiakom.“ Nový – humánny typ vzdelávania sa opiera „o komunikačný štatút literárneho diela,“ o čítanie s porozumením, spôsobuje to aktuálnu „zmenu didaktického postupu, metodiky poznávania literárneho diela,“ čiže ide o taký prístup učiteľa k literárnemu

dielu, ktorý aktivizuje samostatnosť žiaka, prispieva k aktívnemu formovaniu jeho čitateľských zručností a vhodnými didaktickými situáciami umožňuje žiakovi vstupovať „do roly „bádateľa“ alebo „vykonávateľa.“ Žiak tým získava právo na vlastný názor, adekvátne vie tento svoj názor sformulovať, vysloviť, prípadne aj obhájiť. Tým sa stáva predmet Tvorivé čítanie dôležitou súčasťou rozvíjania čitateľskej gramotnosti žiakov 1. stupňa ZŠ.

2. Ciele predmetu

Všeobecné ciele vyučovacieho predmetu

- a) Počúvať s porozumením.
- b) Čítať s porozumením.
- c) Pracovať s literárnym dielom a detským časopisom.
- d) Pracovať s tvorivými úlohami.
- e) Ovládať základné tvary písma.
- f) Tvorit' krátke písané jazykové prejavy.

Obsah (tematické celky)

1. Ľudová rozprávka
2. Autorská rozprávka
3. Malé literárne útvary pre deti (riekanky, vyčítanky, hádanky...)
4. Divadelné predstavenie
5. Príbehy o deťoch
6. Príbehy z prírody
7. Práca s časopisom

Kognitívne zručnosti (špecifické ciele)

a) Počúvať s porozumením

- a.1 Orientovať sa v obrázku podľa pokynov učiteľa
- a.2 Využiť počúvanie ako komunikačnú zručnosť
- a.3 Zamerať pozornosť na počúvanie príbehu
- a.4 Vymenovať postavy v príbehu
- a.5 Hodnotiť činy postáv
- a.6 Vytvoriť pokračovanie príbehu
- a.7 Zdramatizovať časť príbehu
- a.8 Identifikovať detaily v príbehu, registrovať rozpory v texte
- a.9 Čítať hlasno a súčasne aktívne počúvať..

b) Čítať s porozumením

- b.1 Identifikovať informácie.
- b.2 Dedukovať z textu.
- b.3 Interpretovať a integrovať myšlienky a informácie z textu.
- b.4 Kriticky analyzovať a hodnotiť text.
- b.5 Chápať obsah, ktorý je skrytý za slovami, vetami i písanými inštrukciami.

c) Pracovať s literárnym dielom a detským časopisom

- c.1 Postrehnúť čo najväčší počet informácií z textu.

- c.2 Upevňovať čitateľské návyky a postoje (domáce a školské prostredie).
- c.3 Prehlbovať správny vzťah ku knihám.
- c.4 Zoznamovať sa prostredníctvom vlastného hlasného čítania s rôznymi literárnymi útvarmi primeranými veku, najmä so zameraním na citové pôsobenie.
- c.5 Tvoriť hádanky, rýmy, opis.
- c.6 Predniesť báseň naspamäť.
- c.7 Rozlíšiť formu literárneho diela.

d) Pracovať s tvorivými úlohami

- d.1 Robiť analýzu a syntézu slabík a slov.
- d.2 Dedukovať, hodnotiť javy, vyberať a začleniť na základe spoločného alebo rozdielneho.
- d.3 Premýšľať o obsahu, hľadať odpovede, spájať logické súvislosti i na prvý pohľad nesúvisiace.
- d.4 Spájať text s obrázkom.
- d.5 Tvoriť otázky.

e) Ovládať základné tvary písma a tvoriť krátke písané jazykové prejavy

- e.1 Dopisovať, vytvárať a následne písať písmená, slová, slovné spojenia, vety.
- e.2 Tvoriť krátke písané jazykové prejavy.

Psychomotorické zručnosti (špecifické ciele)

a) Počúvať s porozumením

- a.10 Orientovať sa podľa pokynov učiteľa v priestore
- a.11 Dramatizovať časť príbehu.

b) Čítať s porozumením

- b.6 Ilustrovať prečítaný text.

c) Pracovať s literárnym dielom a detským časopisom

- c.8 Poskladať výrobok z detského časopisu.

d) Pracovať s tvorivými úlohami.

- d.6 Vyrobiť kulisy, kostýmy, bábky.
- d.7 Vyjadriť mimikou a gestami zadanú úlohu.

e) Ovládať základné tvary písma.

- e.3 Roztriediť písané a tlačené tvary písma.
- e.4 Poskladať rozhádzané slová vo vete.
- e.5 Nalepiť slová z časopisu do náhodných nelogických viet.

Postoje a hodnoty (špecifické ciele)

a) Počúvať s porozumením

- a.1 Obhájiť správnosť svojho konania.
- e.6 Počúvať pre radosť

b) Čítať s porozumením

c) Čítať pre literárny zážitok

- c.1 Prežiť s radosťou rolu v dramatizácii.

d) Pracovať s literárnym dielom a detským časopisom

d.1 Vyjadriť vlastné zážitky a pocity spojené s konkrétnymi literárnymi dielami.

e) Pracovať s tvorivými úlohami

e.1 Prejaviť radosť z vlastnej práce

f) Ovládať základné tvary písma a tvoriť krátke písané jazykové prejavy

f.1 Prežívať vlastný tvorivý postup.

3.VZDELÁVACÍ ŠTANDARD PREDMETU

Obsah

Ľudová rozprávka

- Pojmy: slovenská ľudová rozprávka, zberatelia ľudových rozprávok, ilustrácia, ilustrátor, leporelo, kniha, knižnica, nadpis, dej, postava diela, priama reč, obrázková osnova
- Vzťahy/procesy: ľudová rozprávka a jej vplyv na detského čitateľa, postavy diela a ich konanie, reprodukovať priamu reč, súvislosť medzi ilustráciou a textom, prerozprávať príbeh, dokončiť začatý príbeh

Autorská rozprávka

- Pojmy: detská literatúra, autorská rozprávka, slovenskí autori detskej literatúry, kniha, časopis, knižnica, text, nadpis, dej, obsah textu, postava, leporelo, zdobenina, animovaná rozprávka, divák, druhy umenia, divadlo, film, rozhlas, televízia
- Vzťahy/procesy: autorská rozprávka a jej vplyv na detského čitateľa, ilustrácia ako výtvarné stvárnenie textu, čítanie a jeho vplyv na porozumenie textu, rozprávka a divák, kniha v súvislosti s animovanou rozprávkou, vytvoriť obrázkovú osnovu, vytvoriť leporelo, postava a jej konanie, ilustrácia ako zdroj prerozprávania príbehu, vzťah literatúry a ostatných druhov umenia

Malé literárne útvary pre deti

- Pojmy: riekanka, vyčítanka, hádanka, opisná hádanka, detská ľudová hra, detská ľudová pieseň, poézia, rým, ilustrácia, spisovateľ, nadpis, verš, sloha
- Vzťahy/procesy: žánre ľudovej slovesnosti a ich vplyv na dieťa, poézia a jej vplyv na detského čitateľa, vzťah poézie a prózy, vytvoriť rým, báseň, vzťah ilustrácie a obsahu literárnych ukážok, pretvoriť poéziu na prózu

Divadelné predstavenie

- Pojmy: bábkové divadlo, bábkový scenár, opona, javisko, hľadisko, scenár, rozprávač, postava, dramatizácia,
- Vzťahy/procesy: súvislosť medzi literárnym textom (rozprávkou) a dramatizáciou, bábkové divadlo ako spôsob stvárnenia rozprávky, výroba jednoduchej bábkovej postavy, dieťa a priame stvárnenie postavy, vzťah hlavných a vedľajších postáv

Príbehy o deťoch

- Pojmy: detská literatúra, príbehy o deťoch, slovenskí autori detskej literatúry, ilustrácia, kniha, text, nadpis, dej, záver príbehu, hlavná postava, vedľajšie postavy, obsah textu, fantázia, priama reč,

- Vzťahy/procesy: príbehy o deťoch a ich vplyv na detského čitateľa, ilustrácia ako výtvarné stvárnenie textu, čítanie (počúvanie) a jeho vzťah s porozumením textu, tvorba vlastného príbehu, rozvíjanie detskej fantázie

Príbehy z prírody

- Pojmy: príbeh z prírody, detská literatúra, nadpis, obsah textu, úvod, jadro, záver, animovaná rozprávka bez slov, divák, dej, postavy, osnova, obrázok, slovo, veta, nadpis, maľované čítanie
- Vzťahy/procesy: príbeh z prírody a jeho vplyv na detského čitateľa, vzťah detského čitateľa a ochrany prírody, rozprávka a divák, kniha a animovaná rozprávka, rozprávka bez slov ako prostriedok komunikácie detí, postavy a ich konanie, vyjadrenie deja pomocou spojenia slov s obrázkami, postup tvorenia maľovaného čítania

Práca s časopisom

- Pojmy: časopis, autor, ilustrátor, nadpis, text, článok, vydavateľstvo, maľované čítanie, opisné hádanky, krátke rýmy, ilustrácia, tajnička, doplnovačka
- Vzťahy/procesy: časopis ako zdroj zábavy a ponaučenia, práca s detským časopisom, vyhľadanie údajov v detskom časopise, vytvoriť triedny časopis

4. Stratégia vyučovania:

Využívať v predmete vyučovacie metódy:

- priameho prenosu poznatkov (živé rozprávanie, opis spojený s pozorovaním, vysvetľovanie, besedu – dialogickú metódu, didaktické hry a metódu otázok a odpovedí)
- práce s textom (práca s knihou, pracovným listom, detským časopisom a ďalšou literatúrou)
- a iné aktivizujúce metódy (myšlienková mapa, pojmová mapa, brainstorming atď.)

V edukačnom procese by sa mala využívať nielen základná organizačná forma vyučovacia hodina, ale aj exkurzia, vychádzka. Vyučovanie by malo byť zážitkovým vyučovaním.

- súťaže a hry
- diskusný rozhovor
- práca s pracovnými listami
- aktivity s PC
- prezentácie
- práca s interaktívnou tabuľou
- počúvanie a čítanie s porozumením
- vlastná tvorba podľa návodu
- skupinová práca
- práca s literárnym textom
- práca s rozširujúcou literatúrou
- tvorba príbehov, vinšov, komiksov
- rozprávanie
- slovný opis
- kooperatívne vyučovanie

5. Prierezové témy:

Osobnostný a sociálny rozvoj

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- optimálne usmerňoval vlastné správanie a prejavovanie emócií;
- uprednostňoval priateľské vzťahy v triede i mimo nej;
- osvojil si, využíval a ďalej rozvíjal zručnosti komunikácie a vzájomnej spolupráce;

Výchova k manželstvu a rodičovstvu

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- získal základné predpoklady pre zodpovedné rozhodnutia v oblasti medziľudských vzťahov;

Environmentálna výchova

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- poznal a vyberal konkrétne možnosti smerujúce k ochrane a zlepšeniu svojho životného prostredia;
- podieľal sa aktívne na zveľadňovaní životného prostredia školy a jej okolia;

Mediálna výchova

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- uvedomil význam a vplyv médií vo svojom živote a v spoločnosti;

Multikultúrna výchova

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rešpektoval prirodzenú rozmanitosť spoločnosti;
- uplatňoval svoje práva a rešpektoval práva iných ľudí.

Regionálna výchova a ľudová kultúra

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozširoval a rozvíjal svoje znalosti o historických, kultúrnych a prírodných hodnotách svojho regiónu;
- vytváral si pozitívny vzťah k svojmu bydlisku, obci, regiónu a krajine;

Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- pochopil funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi na veku primeranej úrovni;
- osvojil si zásady, nadobudol spôsobilosti a praktické zručnosti bezpečného pohybu v cestnej premávke (chôdza, jazda na bicykli...);

Ochrana života a zdravia

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozpoznal nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie;
- vedel vhodne zareagovať v prípade potreby poskytnutia prvej pomoci;

6. Učebné zdroje

- Lýdia Virgovičová, Zuzana Virgovičová – Leetz - Pracovný zošit Čítaj s MIMOM, vydavateľstvo Orbis Pictus
- detské knihy, časopis Vrabček

7. Hodnotenie predmetu

Hodnotenie a klasifikácia žiakov prebieha priebežne počas celého roka. Žiaci sú informovaní o kritériách hodnotenia. Do hodnotenia zasahujú rôzne aspekty. Hodnotí sa vedomostná úroveň, aktivita, samostatná práca, tvorivý prístup. Klasifikácia prebieha verbálnou alebo písomnou formou – žiaci sú hodnotení známkou.

Cieľom preverovania a hodnotenia bude zistenie stavu, posúdenie úrovne, hodnotenie úrovne a výber opatrení na zlepšenie výkonu žiaka. Hodnotenie bude zamerané na zisťovanie miery splnenia požiadaviek uvedených vo výkonovom štandarde predmetu Tvorivé čítanie. Bude sa uskutočňovať na úrovni učiteľky vyučujúcej daný predmet. Predmetom hodnotenia bude výkon/ výstup žiaka – ústny, písomný. Vzhľadom na to, že výkon žiaka môže byť ovplyvnený rôznymi faktormi, pri hodnotení ústnych odpovedí budeme dodržiavať nasledovné pravidlá :

- komplexný stav žiaka počas odpovede,
- spolupráca viacerých hodnotiteľov (do hodnotenia zainteresujeme aj spolužiakov),
- individuálny prístup ku každému hodnotenému žiakovi,
- každý záver hodnotenia musí obsahovať opatrenie, ktoré bude žiakovi ako súčasť hodnotenia oznámené. Hodnotenie žiakov musí plniť i motivačnú funkciu.

Hodnotenie žiakov v etapách vzdelávania

- okamžité hodnotenie ako priama reakcia na výkon žiaka. Tento typ hodnotenia bude využívaný počas krátkych odpovedí žiakov pri frontálnom zisťovaní úrovne vedomostí počas celého školského roka.
- práca s pracovnými listami na samostatnú prácu - bude súčasťou písomného preverovania – forma pracovný list a výsledok bude vyjadrený známkou. Súčasťou bude písomné alebo ústne odporúčanie učiteľa. Pri polročnom a koncoročnom zhrnutí prebratých tém - bude súčasťou písomného preverovania – forma test s možnosťou výberu správnej odpovede kombinovaný s otázkami na doplnenie odpovede a výsledok bude vyjadrený známkou. Súčasťou bude písomné alebo ústne odporúčanie učiteľa.

Pracovné listy a testy budeme hodnotiť podľa nasledovnej hodnotiacej škály:

100%-90% =1

89%-70% =2

69%-50% =3

49%-30% =4

29%-0% =5

Keďže ide o predmet rozvíjajúci čitateľskú gramotnosť, zvolili sme tiež hodnotenie slovnými asociáciami. Toto hodnotenie je zamerané na zisťovanie splnenia kognitívnych

cieľov na nižšej úrovni – pojmov a faktov. Výhodou tohto preverovania je osobná interpretácia učiva, kedy žiak prezentuje schopnosť poznania pojmov a ich obsahu a vlastné spájanie týchto pojmov do vzťahov. Podnetové slovo súvisí s preberaným učivom a preverovaný žiak vysvetľuje svoje asociácie, čím mu vlastne dávame možnosť vlastnej interpretácie učiva. Slovné asociácie budeme hodnotiť nasledovne: